

in dit nummer

EDITORIAAL
**Een noodplan voor
het onderwijs / 2**

OPINIE
De schaamte voorbij / 3

LIBERAS
**Karel Poma,
de scharnierman
van het milieu / 4**

LVV
**Een tax shelter voor
de gamesector? / 6**

BUITENLAND
Boris the spider / 8

SAMENLEVING
**Liberalen en
digitalisering / 11**

BOEK VAN DE MAAND
**Een geschiedenis van
het asielbeleid / 12**

De te hoge belastingdruk

Federaal minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) kreeg bij het begin van de Vivalidicoalitie de zware taak om de fiscale koterijen in ons land aan te pakken. "Ons belastingstelsel is een onoverzichtelijk kluwen waarin zowat elke sector of beroepsgroep van een aftrekpost of fiscaal gunstregime geniet. Zolang maar hard genoeg aan de mouw van de politieke klasse getrokken wordt. Onze democratie wordt overvleugeld door een lobbycratie. Niemand in de Wetstraat lijkt echter de moed te heb-

ben orde in de chaos te scheppen en eindelijk iets te doen aan de te hoge belastingdruk in dit land. De Vivaldiregering stelt al maandenlang een grote fiscale hervorming in het vooruitzicht. Voorlopig blijft het echter ooverdovend stil", aldus LVV'er Pieter-Jan Van de Weghe die in een opiniestuk een en ander uitlegt, naar aanleiding van een tax shelter voor de gamesector. ■

Een noodplan voor het onderwijs

“Waarom zou men eens niet nadenken over één officieel onderwijsnet?”

Het Vlaams onderwijs is in een flink storm terechtgekomen. Het lijstje is lang. Onderzoek wijst uit dat de kwaliteit daalt. Meer en meer leerkrachten zien het niet meer zitten en verlaten het onderwijs. De interesse bij jongeren om morgen leraar te worden, is miniem. Er wordt vooral door de ouders (te) veel van de leerkracht verwacht. Hij of zij zou bij wijze van spreken een alomvattende opvoeder moeten zijn, steeds bereikbaar en beschikbaar, en als het even kan, tikken we hem of haar flink op de vingers als zoon- of dochterlief geen goede punten behaalde. Bovendien worden leerkrachten ook geconfronteerd met een steeds hogere administratieve en planmatige druk waardoor de focus op het lesgeven verzwakt is. En recent werden de nieuwe eindtermen voor het middelbaar onderwijs door het Grondwettelijk Hof vernietigd. Deze situatie is niet nieuw. We horen de kritiek al jaren. Hoe komt het dan dat het onderwijs nu plots in dit slecht weer zit?

Vooreerst heeft de coronaperiode flink op alle vlakken op het onderwijs ingehakt en enkele pijnpunten aan het licht gebracht. Leerkrachten moesten het digitaal lesgeven doorstaan. Het dagelijks fysiek contact met de leerlingen en de schoolomgeving viel weg. Dat legde de te lage investeringen in opleiding en begeleiding pijnlijk bloot. De dalende kwaliteit werd daarmee nog eens extra in de verf gezet. De scholen herstellen zich nu langzaam van de pandemie, maar iedereen houdt zijn hart vast voor het najaar. Zal het onderwijs een volgende corona-epidemie nog wel overleven?

De onderwijsminister Ben Weyts (N-VA) is vandaag de gebeten hond en krijgt alle schuld voor wat er jarenlang misliep. Heel

pijnlijk omdat zijn partij bij de jongste verkiezingen sterk op een revolutie in het onderwijs had ingezet. Hem alle schuld geven, is natuurlijk ook niet echt eerlijk hoewel hij wellicht in de Vlaamse regering harder op tafel had moeten kloppen om meer steun te krijgen voor zijn voorstellen, en zo meer te kunnen investeren in het onderwijs. Vraag daarbij is of zijn coalitiepartners Open Vld en CD&V hem wel voldoende hebben gesteund? Zijn zij misschien niet echt bereid om de N-VA die hen in de peilingen blijft overtroeven, uit de penarie te helpen? We durven dit niet geloven want dat zou betekenen dat een zo belangrijke materie als het onderwijs overgeleverd is aan politieke spelletjes. Hopelijk ziet de Vlaamse regering de urgentie in om met een noodplan voor het onderwijs te komen, een plan dat breed is gedragen en eindelijk wat meer op langere termijn denkt. Het gaat daarbij niet over wie voor wat verantwoordelijk was in het verleden, maar wie verantwoordelijkheid moet nemen voor de toekomst van het onderwijs. De stakeholders zijn bekend. Voor de politiek is het onderwijs een logge tanker die je niet zomaar in een andere richting krijgt. Ouders zijn kiezers en hen mag je dus niet al te veel voor het hoofd stoten. Een perverse redenering die oorzaak is van het huidige crisisklimaat. Zachte heelmeeesters maken stinkende wonden. Dus is er een minister met daadkracht nodig. Lukt dat niet dan is de conclusie duidelijk.

We komen vervolgens tot het onderwijs-middeveld, de koepels, zeg maar de ‘zuilen’ die machtiger zijn dan ooit en dus voor een groot stuk verantwoordelijk moeten gesteld worden voor het onderwijsdebaacle. Minister Weyts wou de confrontatie aangaan met de Lieven Boeve’s (de baas van het katholiek onderwijs) van deze wereld, maar de minister beet zijn tanden stuk. Wanneer wordt er ook in het onderwijs komaf gemaakt met de macht van die zuilen? En waarom zou men eens niet nadenken over één officieel onderwijsnet waardoor er wat efficiënter en rationeler met de schaarse middelen zou kunnen omgesprongen worden? Ten slotte zijn er nog de sociale partners, de onderwijsvakbonden. Zij verdedigen de belangen van de leerkrachten en botsen al eens met het principe van het primaat van de politiek. Ook daar is enige redelijkheid op zijn plaats.

De enige uitweg is goede wil van iedereen. Ga vandaag nog rond de tafel zitten en teken zonder taboes en onbevangen een ernstig en haalbaar noodplan voor de lange termijn uit voor het Vlaams onderwijs. Zet alle premises opzij en denk in het algemeen belang van de schooldirecties, de leerkrachten, de ouders en vooral de leerlingen. Met de nodige zelfreflectie. Als blijkt dat de aankomende generaties door het jarenlange getalm, de overregulering, de loopgravenoorlog en de onderinvesteringen niet in staat zijn om de toekomst in te vullen, pas dan zitten we met een serieus probleem. ■

De schaamte voorbij

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Ondertussen zijn we ook oud genoeg geworden om te weten dat een regering (en dus het regeerakkoord waarmee deze tot stand is gekomen) het resultaat is van een politiek spel, waar partijen (met meestal erg tegengestelde belangen en prioriteiten) een compromis of een “deal” hebben moeten sluiten om tot een zo evenwichtig mogelijk akkoord te komen.

Strijden

Maar wat recent is gebeurd naar aanleiding van de “herschikking” binnen de Vlaamse regering, is de schaamteloosheid voorbij. De nieuwe minister van Landbouw geeft open een bloot aan dat hij (in samenspraak met de grootste, maar daarom niet enige, belangengroep van de boeren) zal strijden (letterlijk en figuurlijk) voor elke morzel grond van “zijn” boeren. Wij zouden verwacht hebben dat de minister binnen het behartigen van het Algemeen Belang, zou uitzoeken hoe daar best de rol van de boeren kan worden ingepast. Niet omgekeerd, dat de belangen van de boeren vooropstaan en de rest daaraan maar is ondergeschikt. Door de jaren heen - vooral via een “omweg” langs de EU - zijn al meerdere miljarden euro (per jaar...) naar de landbouwsector gevloeid (met o.m. als argument: heat veilig stellen van de voedselbevoorrading; het waarborgen van de kwaliteit van ons voedsel, enz...). Dit alles heeft echter niet belet dat ondertussen het aantal landbouwbedrijven van jaar tot jaar is blijven dalen; de tewerkstelling in die sector nagenoeg marginaal is geworden. Dus - andermaal... - veel (schaarse) middelen zijn geïnvesteerd in een sector met een verleden, maar niet noodzakelijk met een toekomst... Dat binnen deze context (toevallig) het conglomeraat van ondernemingen in het kielzog van die grootste belangengroep (met o.m. veevoederbedrijven - krediet- en ver-

In onze studententijd werd ons geleerd dat ministers geacht worden het land te besturen met het oog op het behartigen van het Algemeen Belang. Nu besef ik wel dat er meerdere zaken zijn die wij geleerd hebben, ondertussen aan een opfrisbeurt, ja zelfs aan herziening toe zijn, maar dit principe leek ons toch redelijk universeel, ja zelf fundamenteel te zijn. Recente gebeurtenissen lijken aan te geven dat zelfs deze “zekerheid” mag/moet sneuvelen.

De nieuwe Vlaamse minister van Landbouw Jo Brouns (CD&V) geeft open een bloot aan dat hij zal “strijden” voor elke morzel grond van “zijn” boeren. En het Algemeen Belang?

zekeringsmaatschappijen - meststoffen - ...) gouden zaken hebben gedaan, op de kap van diezelfde boeren, schijnt niemand te deren.

Belangengroepen eerst

Dat is waar dit land aan kapot gaat: wij hebben binnen de EU ongeveer het grootste “overheidsbeslag” op onze economische welvaart (via allerlei directe en indirecte belastingen; sociale bijdrage en andere heffingen), maar wat de burger, de gemeenschap, daarvoor terugkrijgt, staat niet in verhouding (er vloeit teveel af naar de begunstigen van allerlei belangengroepen, die er steeds weer heel goed in slagen hun verhaal door te drukken in de politieke discussies, dit alles ten koste van het grotere, Algemeen Belang). Dat diezelfde politieke partij ook nog eenzelfde

“spel” speelt in de sociale- en welzijnssector (die ook al sinds mensenheugenis politiek aangestuurd wordt vanuit die betrokken sector en haar belangengroep) is even wraakroepend: ondanks de vele miljarden euro's die naar deze sectoren vloeien, slaagt men er niet in wachtrijen weg te werken; de essentiële noden efficiënt aan te pakken (kortom het “Mattheus-effect” blijft bestaan, omdat men liever iedereen een beetje geeft (met de hoop dat dit veel stemmen oplevert) in de plaats van de schaarse middelen selectief aan te wenden en die groep(en) te helpen die het echt nodig hebben).

Nu mogen ministers dus blijkbaar openlijk verkondigen dat ze voor deze belangengroepen fietsen, en niet direct voor het Algemeen Belang. Dit is echt de schaamte voorbij... ■

De scharnierman van het milieu

Karel Poma (1920-2014)

Milieu is een niet meer weg te denken politiek thema. In België is Karel Poma een toonaangever in het milieudebat. In 1977 schrijft hij hierover het volgende: "Jarenlang hebben wij tegen het tij in moeten roeien. (...) Onze strijd was er één van vallen en opstaan."

Poma als staatssecretaris voor leefmilieu.

door Nathan Lauwers (Liberas)

Karel Poma is een van de kopstukken van de liberale partij op het einde van de twintigste eeuw. Als zoon van de Wilrijkse burgemeester Carolus Poma is het liberalisme hem met de paplepel meegegeven. Karel Poma is een bevlogen vrijzinnige en lid van verschillende Antwerpse vrijmetselaarsloges. Poma zetelt tussen 1965 en 1985 in het parlement, alternerend in de Senaat en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. In 1974 wordt hij aangesteld als staatssecretaris voor Leefmilieu (1974-1977) in de regering-Tindemans I, van 1981 tot 1985 is hij Vlaams minister van Cultuur.

Poma neemt, eerst als parlamentslid en later als de eerste Belgische staatssecretaris voor Leefmilieu, het voortouw in milieukwesties. De relatie tussen liberalisme en milieu

is dikwijls bestempeld als problematisch of zelfs incompatibel. Dat is dikwijls gebaseerd op een simplificatie van het politiek liberalisme en door een amalgaam te maken met het kapitalisme. In de jaren '70 verwoordt een socialistisch kamerlid het zo: "Wij weten toch dat de P.V.V. misschien wel een verkiezingsstunt kan uithalen door een man als u op haar lijst als vedette van het leefmilieu te plaatsen. Maar een partij die gebonden is aan het kapitalisme, Mijnheer Poma, kan geen werkelijke maatregelen treffen dat weten wij ook." Het gedachtegoed van Poma is echter de reflectie van een pragmatisch evenwicht tussen liberalisme en milieu, gestoeld op een politieke rationaliteit, die in verschillende opzichten vooruitstrevend is.

Liberalisme en milieu

In het recente werk 'Wat we toen al wisten: de vergeten groene geschiedenis van 1972', stelt Geert Buelens dat Poma nogal naïef was met zijn ideeën over regulering. De

auteur benadrukt terecht de macht van economische actoren in de totstandkoming van regulering. In zijn 'Groene geschiedenis' zet hij liberalen - zoals Poma - neer als mensen die lippendienst bewijzen aan de milieuproblematiek, maar toch vooral het vrije ondernemen behartigen. In het geval van Poma is dit echter niet correct, want die is zich zeer goed bewust van de economische macht die uitgaat van bedrijven. In zijn werk 'Energie en democratie' omschrijft Poma hen als de vierde macht. Hij bepleit hier nadrukkelijk een nieuwe scheiding der machten om het liberaal streven naar een evenwicht tussen algemeen en individueel belang te herstellen. Daarnaast ijvert hij voor supranationale regulering, omdat - net zoals de milieuproblematiek - banken en multinationals een grensoverschrijdend karakter hebben. Een centraal element in het denken van Poma is dus dat de strijd tegen milieuvcontreiniging moet geregeld worden door een constitutioneel en wettelijk arsenaal. In

Karel Poma en de kustburgemeesters tijdens de actie voor een proper 'Vakantie leefmilieu'.

een democratie moet de wet het evenwicht tussen het algemeen en individueel belang regelen. De overheid moet erover waken dat de wetten worden toegepast. In deze context ijvert Poma dan ook dikwijls voor een verstrenging van de strafmaat en efficiënte controles.

Het evenwicht tussen ecologie en liberalisme in het ideeënkader van Poma is gestoeld op het principe van milieubescherming als een politieke rationaliteit. Poma definieert milieukwesties - ook vanuit zijn wetenschappelijke achtergrond - als een technische of apolitieke problematiek. Dit zien we terugkomen in de verschillende voorstellen die hij lanceert voor milieubeheer: het oprichten van milieuraden met experts, een departement leefmilieu met wetenschappelijk onderzoek als belangrijke pijler en milieutechnische instituten. Anders gezegd, er hoort een rationele consensus te zijn dat milieubescherming noodzakelijk is in het algemeen belang: het recht op een gezond leefmilieu. Poma benadrukt dit door verwijzingen naar de volksgezondheid en de noodzaak om het leefmilieu veilig te stellen, voor de zelfontplooiing van toekomstige generaties onder gelijkaardige condities. Belangrijk is vooral het principe dat milieubescherming moet gebeuren via een democratische transformatie van de samenleving, en niet via radicale systeemverandering. Deze evolutie gebeurt, volgens Poma, door een mentaliteitsverandering en verregaande regulering. De evolutie moet dus onderwerp zijn van een maatschappelijk en politiek debat. Ten slotte heeft Poma ook oog voor principes van sociale herverdeling en ondersteunende maatregelen, die gepaard moeten gaan met de ecologische transitie.

Primeur

Het groeiende milieubewustzijn onder de bevolking en de mobilisering met collectieve acties dwingen bestaande politieke partijen om aandacht te besteden aan de milieuproblematiek. In deze context ontstaat in 1974 het staatssecretariaat voor Leefmilieu. Karel Poma is de eerste Belgische staatssecretaris voor Leefmilieu in de regering-Tindemans I. Hij is reeds lange tijd een groot pleitbezorger voor de oprichting van een departement en ministerie voor leefmilieu, en presenteert hiervoor verschillende wetsvoorstellen. In een strategisch perspectief lijkt het geen slechte zet om Poma, als de hevigste criticus van het gevoerde milieubeleid, staatssecretaris te maken. Daarnaast was hij waarschijnlijk ook de beste keuze. Poma streeft een ambitieus beleidsprogramma na met name: de bestaande regelgeving harmoniseren, uitvoeringsbesluiten formuleren en regionale versnippering van bevoegdheden tegengaan. Hij zet de politieke rationaliteit ten opzichte van het leefmilieu om in de praktijk door de aanstelling van verschillende wetenschappers binnen zijn

Poma op een barbecue van de jeugdbeweging.

kabinet. Ondanks de ambitieuze opzet, heeft Poma als staatssecretaris slechts beperkte bevoegdheden, en valt hij onder de minister van Volksgezondheid. Daarnaast speelt milieu in de regering slechts tweede viool - in ieder geval achtergrondmuziek. De regionalisering en communautaire spanningen monopoliseren het politieke debat. Poma is de zalm in de rivier. De ruimte die Poma heeft om zijn visionaire opzet en de gepaste maatregelen uit te werken, zijn dus minimaal. Toch is het in deze periode dat het formele Belgische milieudomein voor de eerste maal vorm krijgt. Het kabinet Leefmilieu fungeert als een studiedienst en doet voorstellen voor milieubeheer die hun tijd ver vooruit zijn.

Pionier

Bij het overlijden van Karel Poma verschijnt een artikel dat hem omschrijft als een 'scharnierman'. Deze definitie is in zekere zin juist. Dit heeft vooral betrekking tot het politieke en maatschappelijke debat rond milieu in die periode: het is een scharniermoment. Enerzijds is er nog steeds een traditie om milieuproblemen vanuit een wetenschappelijk en technisch perspectief te benaderen - waarvan Poma zeker een adept is - maar anderzijds zien we de opkomst van het politiek ecologische. Meer dan een scharnierman is Poma een toonaangever voor het milieudebat in België. Men zou kunnen stellen dat het hedendaags politiek ecologische - of toch de politieke vertaling ervan - meer naar zijn ideeënkader is geëvolueerd. ■

Een tax shelter voor

De federale regering heeft een akkoord bereikt over de uitbreiding van het tax shelter-systeem naar de gamesector. Pieter-Jan Van De Weghe van het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) spreekt van een kapitale fout. Hij roept de regering en de minister van Financiën op om het plan op te bergen en eindelijk werk te maken van serieuze fiscale hervormingen.

door Pieter-Jan Van De Weghe

Minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) werd aan het begin van deze legislatuur de Hercules-taak toebedeeld om de fiscale koterijen in ons land aan te pakken. Ons belastingstelsel is een onoverzichtelijk kluwen waarin zowat elke sector of beroepsgroep van een aftrekpost of fiscaal gunstregime geniet. Zolang maar hard genoeg aan de mouw van de politieke klasse getrokken wordt. Onze democratie wordt overvleugeld door een lobbycratie. Niemand in de Wetstraat lijkt echter de moed te hebben orde in de chaos te scheppen en eindelijk iets te doen aan de gargantueske belastingdruk in dit land.

De Vivaldiregering stelt al maandenlang een grote fiscale hervorming in het vooruitzicht. Voorlopig blijft het echter oorverdovend stil. Enkel over de uitbreiding van het tax shelter-systeem naar de gamesector kwamen de federale excellenties tot een akkoord. Ondertussen blijven de lasten op arbeid- en kapitaal torenhoog en heeft men niet de moed

Federale minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) moest de fiscale koterijen in ons land opkuisen.

om zonder taboes te kijken naar nieuwe vormen van milieufiscaliteit, waar België nog heel wat marge heeft. Het nieuwe tax shelter-voorstel is dus allerminst de grote fiscale kentering waar ons land zo nood aan heeft, en wederom een pijnlijk voorbeeld van een belangengroep die haar slag thuishaalt ten nadele van de belastingbetaler.

Vlaanderen gameland

Vandaag is het fiscaal gunstregime van de tax shelter enkel van toepassing in de audiovisuele sector en podiumkunsten. Het systeem werkt als volgt: investeerders kunnen hun belastinggeld direct investeren in een vrij te kiezen cultureel project. Dankzij het wettelijk gegarandeerd fiscaal voordeel houden ze daar een gemiddeld rendement van 5% aan over. De extra jobcreatie moet dan weer de schatkist spijzen. Nu ligt een uitbreiding naar de gamesector in het verschiet. Een maatregel waar de gameontwikkelaars uiteraard tuk op zijn.

De vaderlandse gamesector is in volle bloei. Jaar na jaar stijgen de omzetten en het aantal ontwikkelaars. Met Larian Studios beschikt Vlaanderen zelfs over een wereldvermaarde speler. Ook in het onderwijs zet het Vlaanderen op de wereldkaart. Aan de hogeschool Howest in Kortrijk gooit de bacheloropleiding 'Digital Arts and Entertainment' al een aantal jaren hoge ogen. In vijf jaar tijd is zij drie keer verkozen tot de beste game-opleiding ter wereld. Uit alle hoeken van de wereld zakken studenten af naar de Guldenasporenstad om deze opleiding te volgen.

Reden te meer om de opgang van de gamesector een duwtje in de rug te geven via het systeem van de tax shelter?

Twee keer nadenken

Er vallen heel wat kanttekeningen te plaatsen bij de op stapel liggende plannen. Ten eerste is de uitbreiding van tax shelter-systeem naar de gamesector niet beperkt tot het Belgische grondgebied. De Europese Commissie oordeelde immers dat de Belgische plannen een oneerlijk concurrentie-

De belastingdruk blijft stijgen, de koopkracht dalen.

de gamesector?

Een uitbreiding van het tax sheltersysteem naar de gamesector zou opnieuw een stap in de verkeerde richting zijn.

voordeel zouden opleveren ten aanzien van andere spelers op de Europese markt. Daarom dat ook niet-Belgische bedrijven actief binnen Europa gebruik kunnen maken van het systeem. De facto organiseert de federale regering een raid op de Belgische schatkist ten voordele van buitenlandse bedrijven.

Ten tweede oordeelde het Rekenhof dat het nagenoeg onmogelijk is om te voorspellen hoeveel de uitbreiding van het fiscaal gunstregime de overheid zou kosten. Een voorzichtige schatting kwam tot een ontvangstendaling van zo'n 10,3 miljoen euro. Het is niet onwaarschijnlijk dat de kost zal toene-

men door de grote aantrekkingskracht van het tax shelter-systeem op buitenlandse bedrijven. Een ongedekte cheque uitschrijven aan de gamelobby in deze budgettair precarie tijden, waarbij alle financiële alarmen op rood staan, is compleet onverantwoord.

Ten derde is er, in tegenstelling tot de audiovisuele- of podiumkunsten, geen verplichting voor de gamesector om de productie fysiek te laten plaatsvinden op Belgisch grondgebied. Werknemers in de gaming industrie zijn extreem flexibel. Hun werk kan perfect van op afstand in het buitenland gebeuren. Welke zekerheid kan de federale

regering bieden dat er ook maar één euro aan productiekosten in België gespendeerd worden?

Ten vierde is er de vaststelling dat de gamesector in blakende gezondheid verkeert en jaar na jaar duizelingwekkende groeicijfers kan voorleggen. Dit in schril contrast met de culturele sector die door de pandemie alle hoeken van de kamer heeft gezien. Het is niet ondenkbaar dat een deel van de tax shelter financiering waar de culturele sector op heden gebruik van maakt, zal wegvloeien naar de gamesector. De taart wordt met andere woorden niet noodzakelijk groter, maar wordt verder onderverdeeld. Billijk kun je dit allerminst noemen.

De Belgische overheidsfinanciën verkeren in zeer zwaar weer. Een uitbreiding van het tax sheltersysteem naar de gamesector zou wederom een stap in de verkeerde richting zijn. Maak in de plaats daarvan werk van een fiscale hervorming die naam waardig. De belastingbetaler dankt u. ■

“De Belgische overheidsfinanciën verkeren in zwaar weer. Een uitbreiding van het tax sheltersysteem naar de gamesector zou een stap in de verkeerde richting zijn.”

1964 was een foert-jaar. Werd geboren: Boris Johnson, eigenlijk Alexander de Pfeffel Johnson. Werd opgericht: de wilde popgroep The Who. Johnson mag dan een verwoede fan zijn van de Rolling Stones, zijn bijbel berust op de pre-punksong 'My Generation': "People try to put us d-down, just because we get around (...) Why don't you all f-fade away, and don't try to d-dig what we all s-s-say". Dat gestotter was de opperste uiting van onbehagen en het gevoel van uitsluiting. Ultiem verzet tegen de sleetse normen van de stugge klassenmaatschappij die het Verenigd Koninkrijk nog altijd is. Wansmaak als requiem voor het Brits Imperium. De instorting van het Rijk begon in 1947 met de onafhankelijkheid van India. Het stierf zo goed als uit met de opdeling van Rhodesië en Nyassaland in 1964, en de onafhankelijkheid van Malawi, Zambia én Malta.

door Lukas De Vos

Boris the spider

In dat soort omgeving werd Johnson geboren als oudste zoon van Stanley Johnson, die in NY voor de Wereldbank, later voor de Europese Commissie werkte, en op 20 mei dit jaar de Franse nationaliteit verwierf. Vader en zoon hadden het geregeld aan de stok – in het geval van Boris was dat vrij letterlijk te nemen, want Stanley had losse handjes en spaarde de roede niet, niet voor zijn vier kinderen, niet voor zijn eerste vrouw Charlotte Fawcett. De familie heeft Turkse en Duitse wortels. Stanleys grootvader was Ali Bey Kemal, enkele maanden Ottomaans minister van binnenlandse zaken (1919), vermoord in 1922. Boris Johnson hield de Duitse afkomst onterecht voor Frans, omdat zijn overgrootmoeder Frans was en trouwde met de Beierse Freiherr Hubert von Pfeffel. Pas in 1828 zijn de Pfeffels tot de lagere adelstand verheven. Een groot deel van Boris Johnsons eigenzinnigheid en mateloze ambitie valt terug te voeren tot die parvenu-adel en de kille opvoeding thuis en op kostschool in Eton.

Boris the Beetle

Grootvader Osman Kemal (die zijn naam verengelste tot Wilfred Johnson, naar de naam van zijn vrouw) was, ondanks zijn (seksueel) wangedrag, een stuk aangename, maar heeft toch één fout gemaakt. Hij was "de enige man die invloed op het gezin had", schrijft Boris' biograaf Tom Bower. Hij gaf de kinderen van Stanley en Charlotte

"speciale namen. Boris was Beetle (Kever), Rachel was Spider (Spin)". De geschiedenis wijst uit dat Boris beter Spin was genoemd. Zijn jeugd leest als een eindeloze frustratie. Wie ooit de film 'If' (1968) van Lindsay Anderson heeft gezien, beseft hoe gevoelloos het eraan toegaat in de privé-kostscholen, hoe hiërarchisch ze zijn opgezet, hoe favorietisme en lijfstraffen de leerlingen tegen elkaar opzetten, hoe fel ze worden opgefokt om de nieuwe elite te worden. Een strafkamp. Met "stiff upper lip" en een zwarte ziel.

Overmatig zelfbeeld

De rauwe opleiding van de Britse elite leidt tot verloochening van gevoelens en tot vergroot zelfbewustzijn waarvoor alles moet wijken. Johnson ontwikkelde al vlug een blijvende bewondering voor oud-Griekse krijgers, van Perikles tot Leonidas, van Themistokles tot Miltiades – vaak populist en redenaars met een overmatig zelfbeeld. Eigenlijk had hij beter voor Alkibiades gekozen, de trouweloze maar geslepen strateeg uit de vijfde eeuw voor Christus. Een dappere, hardnekkige, en sluwe krijgsman die door één keer teveel overlopen een bitter einde vond, doorboord door Perzische pijlen. Boris Johnson studeerde aan Balliol College (Oxford). Hij schreef beter dan hij sprak maar was een kraan in improviseren. Als lid van de exclusieve en losbandige Bullington Club (net als David Cameron; The Who van

hun tijd) schopte hij het in 1985 tot voorzitter van de debatclub The Oxford Union Society, de eerste opstap naar een parlementair mandaat voor de Conservatieven.

Verzonnen journalistiek

Maar eerst werkte hij van 1989 tot 1994 in Brussel bij de Europese instellingen als correspondent voor de demagogische krant The Daily Telegraph. Hij blonk uit door zelfverzonnen interviews, leugenachtige interpretaties en aangedikte faits divers. Gek is dat ik me hem niet herinner, hoewel ikzelf als Europaverslaggever geregeld in het Schumangebouw rondliep. Ik denk dat Johnson meer in de pubs rond de Berlaymont zijn gading vond dan in de dagelijkse "voorlichting" van de Commissie. Het kwam trouwens al snel tot een breuk met zijn eerste, half-Italiaanse vrouw Allegra

De populariteit van de Britse premier Boris Johnson daalde van 66 naar 26 procent.

In de verte..., geen Brexit meer, maar wellicht een Exit.

Mostyn-Owen. Hij hield alleen van zichzelf, Allegra was goed voor seks en haar kookkunst. “Hij stond, zo grillig en emotioneel oppervlakkig als hij was, onverschillig tegenover het lage zelfbeeld van zijn depressieve vrouw.” In 1992, na Brussel, schreef hij vijf jaar lang politieke columns in de Telegraph en daarna tot 2008 in het rechtse weekblad The Spectator.

Zijn politieke mars door de instellingen begon na een mislukte poging om in het Lagerhuis te raken (1997). Geholpen door zijn gevatte optredens in het BBC-programma Have I Got News For You en feuilletons pakte hij in 2001 wel de zekere zetel in Henley, die hij ook in 2005 behield. Daarna ging het snel: burgemeester van Londen (2008-2016), Lagerhuislid voor Uxbridge, Leider van het Leave-kamp uit de EU (2016), tweemaal BZ-minister onder Theresa May (2016-2018) en huidig PM. De spin had haar net gegeven, de ene na de andere politicus die hem in de weg stond werd ingekapseld en leeggezogen. Hij was achterdochtig, radicaal, gierig (toen zijn eerste vrouw het huis leegmaakte, liet ze nog net één matras lig-

gen, “het enige wat hij ooit betaald heeft”), genadeloos, en onaantastbaar.

Emmer liep over

Dacht hij. Maar de voorbije twee jaar is zijn emmer gaan overlopen. En vrijwel altijd zijn de schandalen een gevolg van zijn arrogantie van de macht. Zo hield hij enkele conservatieve voormannen de hand boven het hoofd, al verdienden ze meer met hun lobbywerk dan als volksvertegenwoordiger. Er kwamen wel beperkingen, oud-minister Owen Paterson en Sir Geoffrey Cox werd de wacht aangezegd. Binnenlandminister Priti Patel schoffeerde haar medewerkers. Uitgerkend minister van Volksgezondheid Matt Hancock ging eruit toen hij alle covidmaatregelen aan zijn laars lapte. Toen volgde een trein lockdownfeestjes, het verslag van Sue Gray was vernietigend voor Johnson de ontkenner. Hij en zijn vrouw kregen een boete opgelegd.

Minder alcohol

Zijn enige reactie: het alcoholgebruik in Downing Street matigen. In het kielzog van

al die – soms futiele – beschuldigingen, vielen er oudere uit de kast. De veel te dure vernieuwing van zijn ambtswoning, gratis vakanties in Spanje bij een lid van het Hogerhuis, CP-geldschieters die als dank een zitje bij de Lords kregen. En zijn overspeligheid werd weer opgediept. Zijn vier jaar lange verhouding met journaliste Petronella Wyatt werd hem zwaar aangerekend, niet alleen door zijn tweede vrouw, ook door de partij. Ze zette hem uit het schaduwkabinet. Officieel omdat hij die relatie verborgen had, officieus omdat hij haar zwanger had gemaakt en beloofd had met haar te trouwen. Wat hij prompt weer vergat, Wyatt onderging een abortus.

Was het verzet binnen de Tories lijdzaam in den beginne, toen de uitspattingen electorale gevolgen kregen, groeide de twijfel. Tussentijdse verkiezingen werden verloren, wat de grote overwinning in de vroeger rode Midlands ongedaan maakte. De nieuw verkozen conservatieven vreesden voor hun hachje. Klap op de vuurpijl waren de deelverkiezingen in mei, waarbij de CP een kwart van haar stemmen verloor. Het Comi- →

buitenland

→ té 1922 (de Tory-backbenchers) verzamelde genoeg handtekeningen om een vertrouwensstemming af te dwingen in de partij. Johnson redde, alweer, zijn vel, maar zijn afleidingsmaneuvers krijgen steeds minder steun. Hij haalde maar 59% van de stemmen, dat is minder dan Theresa May die verstandig aftrad enkele maanden later. Zijn populariteit bij het volk is gezakt van 66% naar 26%. De waarschuwingen worden nadrukkelijker. Sir Graham Brady van C1922 wil de interne reglementen aanpassen, want nu mag Johnson voor een jaar gerust zijn. Lord David Frost, die ontslag nam toen geen doorbraak werd bereikt over het Noord-Iers Protocol, geeft hem nog tot de herfst de tijd. Johnson moet een tienjarige strategie uitwerken, de belastingen eerlijker maken, de BTW op energie fors verlagen, en zijn fractie ernstig nemen.

Schaamteloos

En dus zoekt Johnson andermaal het conflict op om zijn jingoïsme te etaleren. Van zijn kiesbeloften is niets in huis gekomen. De Brexit heeft de levensstandaard verlaagd; de gezondheidszorg is dramatisch met 7,5 miljoen wachtenden terwijl de bevoegde minister weer 4,5 miljard pond wil besparen; de productiviteit en de investeringen nemen af; grootse infrastructuurplannen worden afgevoerd (zelfs op de dag van de

Downing Street 10, de ambtswoning van de Britse premier: minder alcohol en minder feestjes...

vertrouwensstemming schrapte de regering de aanleg van een HST-spoor).

Maar veel erger zijn de donderwolken die opdoemen. Blijkt dat vooraanstaande Lords en grootgrondbezitters schamteloos misbruik maken van subsidies voor 'groene boilers', wat ze tot 2042 een grote hap van de 23 voorziene miljard kan opbrengen. Open Democracy klaagt aan dat ze hun domeinen niet openstellen, maar dat het volk wel mag betalen voor hun verwarming. En op 13 juni heeft Johnson eenzijdig schrappingen voorgesteld in het Noord-Ierse Protocol, dat hij nota bene zelf heeft ondertekend en goedgekeurd. Het Protocol voorzagt in vrij han-

delsverkeer tussen de Republiek Ierland en Ulster, met tolcontroles in de Ierse Zee voor invoer vanuit Albion. Bedoeling was vooral het Goede Vrijdag-vredesakkoord te bewaren. Maar de DUP (harde protestanten) die Sinn Féin de verkiezing zag winnen, blokkeert een nieuwe regering. De Ierse buitenlandminister Simon Coveney is not amused. De Europese Unie, die al water in de wijn had gedaan, start nu opnieuw de inbreukprocedure van maart 2021 op, nadat ze in september opgeschort was. Commissaris Maroš Šefčovič wond er geen doekjes om. "Respect voor de rechtstaat is de hoeksteen van vertrouwen", zei hij. "Zo nodig zullen we nieuwe inbreuken op dit internationaal verdrag aankaarten bij het Europees Hof van Justitie om onze mensen en bedrijven te beschermen".

Valt of staat Groot-Brittannië met één man? Als Johnson Annie M.G Schmidt had kunnen lezen, dan had hij geweten dat het met drammerige spinnen altijd slecht afloopt: "Binnen werd een moord gepleegd./Sebastiaan is opgeveegd". Of The Who. "He's come to a sticky end". Weldra. ■

Labour-parlementslid Angella Eagle houdt een foto van een videofragment omhoog uit het Sue Gray-rapport waarop de Britse premier Boris Johnson te zien is tijdens lockdownfeestje in Downing Street 10.

Liberalen en digitalisering

Digitale technologie, artificiële intelligentie (AI), robots en andere slimme apparaten kunnen fundamentele mensenrechten impacteren. Is de liberale ideologie nog mee?

door Ivan Vandermeersch

Recht op privacy

Algoritmes bepalen welke informatie we wel of niet krijgen. Google en Facebook kunnen binnendringen in de ziel van hun gebruikers en zien of we veel tijd doorbrengen aan informatie te zoeken over een ernstige ziekte. Of mannen en vrouwen in hun surfgedrag veel tijd besteden aan het volgen van hun ex. Surfgedrag laten leeftijd, geslacht, seksuele voorkeur, etniciteit, geloofsovertuiging gemakkelijk raden.

Onze smartphones registreren constant waar we ons bevinden. Slimme thermostaten weten nu al wanneer we onderweg zijn naar huis om die tijdig te verwarmen.

In China is de smartphone het instrument bij uitstek waarmee de overheid de burger gestadig controleert betreffende zijn verplaatsingen, zijn banktransacties, de producten hij aan de kassa van de winkel betaalt...

Wetenschappelijke literatuur toont aan dat snel evoluerende neurotechnologie het makkelijker maakt binnen te dringen in het menselijke brein via hersenscans. Hiermee zou men nu al kunnen aangeven welke politieke voorkeuren proefpersonen hebben. Hersenmanipulatie loert om de hoek.

Recht op vrije meningsuiting

Degelijke informatie is nodig om je recht tot meningsuiting te onderbouwen. Maar Google en Facebook, bijvoorbeeld, gebruiken algoritmes die bepalen welke zoekresultaten je te zien krijgt. Als je iets liked, deelt of een reactie plaatst, speel je onbewust informatie door over je voorkeuren. Bij je volgende zoektocht, krijg je dan gelijkaardige webpagina's te zien en andere niet meer. Algoritmes maken geen verschil tussen werkelijkheid en fictie. Als je een keer op nepnieuws hebt geklikt, krijg je vaker nepnieuws voorgeschoteld. Het recht op betrouwbare informatie komt hierdoor in het gedrang.

Diverse samenleving

AI kan leiden tot racisme. In de VS maakt het gerecht reeds gebruik van mathematische modellen die de kans op recidive voorspelt. Is die kans groter voor een verdachte, dan is de straf vaak hoger. Eerlijk in theorie, niet in de praktijk. Gewoonweg omdat de algoritmes eerder kijken naar vroegere contacten met de politie. En zwarte burgers worden daar nu eenmaal sneller dan blanken door de politie op staande voet aangehouden en hebben dus ook vaker 'contact' gehad met de politie. Discriminatie is dit.

Waardige derde leeftijd

Dankzij moderne robotica en AI worden nu robots gemaakt, gelijkend op mensen, die anderen kunnen helpen. Een handig hulpmiddel voor de ouderenzorg.

Zullen familie en verplegers wegblijven omdat de robot zorgtaken prima vervult? Moet het het recht op 'betekenisvol menselijk contact' niet behoud verhinderen naar buiten te gaan? Wat met de individuele vrijheid?

Digitaal of niet

De late invoering van 5G opent voor ons land het nieuwe digitaal tijdperk met Metaverses en Blockchain. Twee voorbeelden naar de twee basisdoelgroepen van liberalen, met name het individu en de bedrijven.

Metaverses, netwerken van 3D virtuele werelden zijn gericht op sociale connectie en veroorzaken een wisselwerking met het internet. Je zal het internet kunnen betreden dankzij een avatar, of het internet zal naar je toekomen in een (AR)-ervaring.

Hier was IKEA pionier met hun Place-app, die AR-technologie gebruikt om meubels in onze kamers virtueel te tonen. Metaverses zullen snel meeslepende, boeiende leeromgevingen bieden voor scholen, levenslang leren, bedrijfsopleidingen enz. en o.a. toepassingen genereren voor onze gezondheid.

Blockchain is een digitaal grootboek van economische transacties die derde-partij tussenpersonen als vertrouwenspersoon vervangen door toepaste wiskunde. Digitaliseren en automatiseren van papierwerk in de toeleveringsketens helpt bij het beter beheren van documenten over organisaties en grenzen heen, in realtime en precies.

België moet mee zijn. De vooruitschrijdende digitalisering schept tal van ethische en maatschappelijke uitdagingen betreffende mensenrechten. Liberalen moeten de voorlopers blijven in het verdedigen ervan. ■

IKEA was pionier met hun Place-app, die AR-technologie gebruikt om meubels in onze kamers virtueel te tonen.

Een geschiedenis van het asielbeleid

door Aviva Dierckx

Marc Bossuyt is emeritus hoogleraar rechten, gespecialiseerd in mensenrechten en internationaal recht. Tussen 1987 tot 1997 was hij de eerste Belgische commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen.

Roepen in de woestijn

Hoofdstuk 1 van Bossuyt's herinneringen als vluchtelingencommissaris, over de beginjaren, gaf hij als titel mee 'De roepende in de woestijn'. Voor Bossuyt zijn taak aanvatte in 1987, waren vluchtelingen en staatlozen in handen van een 3-jaarlijks wisselende VN-diplomaat, maar gezien het groot aantal gevallen in de jaren '80 wou de UNHCR daar zelf van af. Marc Bossuyt mocht eraan beginnen met 10.000 achterstallige dossiers op zijn bureau! En dat in een periode dat er ook maandelijks records werden gebroken van stijgende aanvragen. Dus ondanks flink aanpakken heeft het commissariaat zes jaar lang iedere maand afgesloten met een nog gestegen achterstand. Bossuyt kan cijfers lezen (en computeriseerde ook vanaf de start zijn commissariaat) en roept in de woestijn: hij schrijft de ene waarschuwendende nota na de andere, maar het duurt tot de pers er voorpagina-nieuws van maakt voor de politiek reageert. Wie op zo'n manier aan een taak moet beginnen, krijgt natuurlijk ook bakken kritiek over zich heen. Het is daarom des te meer verwonderlijk dat Bossuyt er in die woelige tijden in geslaagd is om een raamwerk voor asielbeleid te timmeren dat tot op heden sporen nagelaten heeft.

Kroniek

Het boek vangt chronologisch aan, maar switcht ook naar thema's en cases, wat het een pak leesbaarder én makkelijker maakt. Daarenboven krijg je de indruk dat de auteur door zijn krantenknipsel-archief heeft

In 'Tussen demagogie en hypocrisie – herinneringen van de eerste vluchtelingencommissaris', schreef Marc Bossuyt veel meer neer dan zijn herinneringen. Hij pende eerder een kroniek en voorzag die van inzichten op het verleden die voor een toekomstig asielbeleid van groot belang zijn.

gebladerd, en dit van opmerkingen voorziet, wat gebruikssteviger is dan zich enkel op de eigen herinneringen of op 'droge' documenten te baseren. Dit levert een interessante kijk en commentaren op, zowel op de gebeurtenissen zelf als over hoe politiek en media er op reageerden. Zoals Bossuyt zelf zegt, is zijn verhaal onafhankelijk, kritisch en niet geheel zonder subjectiviteit.

De zaken die hij bespreekt, individuele én algemene gevallen die zowel wettelijke als politieke achtergrond kennen, o.a. van BA's (Bekende Asielzoekers), zijn bijzonder verhelderend. Komen onder meer aan bod: de neef van de Rwandese president, het Baskische ETA-koppel Garcia-Moreno, de IRA-priester Ryan. Ook bij de verwijderingen van ons grondgebied, met als culminatiepunt de zaak van Semira Adamu levert hij kanttekeningen.

Bossuyt wil met zijn herinneringen niet zozeer juristen dan wel de doorsnee burger een echte inkijk geven op asielbeleid en al de moeilijke vragen die daarbij komen kijken, en hij slaagt in dat opzet.

Boek schrijven is ook roepen

Als er iemand ook het huidige asielbeleid kan aftoetsen op een sterkte/zwakke-analyse, dan moet het dus wel Marc Bossuyt zijn. Dat is ergens ook logisch, want zoals in de mode zelfs de plateauzolen terugkeerden, zo kent ook het asielbeleid problemen en redeneringen die met regelmaat opnieuw van achter het behang kruipen. Bossuyt fileert tussendoor ook de asielcrisis van 2015, die duidelijk de schamelheid van de Europese aanpak blootlegde, die bijsturing nodig heeft. De vinger wordt op enkele aanhoudende zwakke plekken gelegd, zo

bijvoorbeeld het herverdelingsplan en het terugkeerbeleid. Hij stelt prangende vragen, namelijk of ons huidig systeem houdbaar is. En het belangrijkste van al: Bossuyt houdt een pleidooi voor minder 'ruis' (cfr. Kahneman) op het asielbeleid, en daartoe moet in zijn ogen asielbeleid terug aangepakt worden door de beleidsmakers en niet in handen van rechters gelaten worden; zij beseffen soms niet genoeg wat de gevolgen zijn van hun rechterlijke beslissing, op gevallen met algemene draagwijdte. Er zijn voor hem ook teveel 'activistische' rechters (en hij heeft het dan over diegenen op de hoogste niveaus, dus zij die niet oordelen over individuele gevallen maar over de wetgeving) die politici machteloos maken om effectief beleid te voeren. ■

Marc Bossuyt, *Tussen demagogie en hypocrisie – herinneringen van de eerste vluchtelingencommissaris*, Ertzberg, Kapellen, 2022, 482 blz., 44,95 euro, 19,95 euro als e-book.